

PROGRAM

Claude Debussy (1862 – 1918)

*Première Rhapsodie
for klarinet og klaver*

Maurice Ravel (1875 – 1937)

Klavertrio i a-mol

Moderé

Pantoum. Assez vif

Passacaille. Très largo – attacca –

Final. Animé

PAUSE

Olivier Messiaen (1908 – 1992)

Kvartet til tidens ende (1940-1941)

1. Crystal Liturgy
2. Vocalise, for the Angel announcing the end of Time
3. Abyss of the birds
4. Intermezzo
5. Praise to the Eternity Jésus
6. Dance of fury, for the seven trumpets
7. Tangle of rainbows, for the Angel announcing the end of Time
8. Praise to the Immortality of Jesus

Pianisten Marianna Shirinyan
Violinisten Alexander Sitkovetsky
Klarinetisten Mathias Kjøller
Cellisten Andreas Brantelid

Koncertens fire stjernemusikere oplever vi i løbet af koncerten i forskellige konstellationer

Det første værk på eftermiddagens koncert er *Première Rhapsodie* af Claude Debussy, som han komponerede i vinteren 1909 – 1910. Det er et af de værker, som konservatoriets bestyrelse i Paris havde bedt ham om at lave som eksamensopgave til en studerende. Han arbejdede på at dur- og molskalaerne i vid udstrækning blev erstattet af heltoneskalaer uden modale skalaer og pentatone skalaer.

Det er blevet sædvane at indordne Debussys klangdyrkende musik under et begrebet impressionismen i musikken. Sammenligninger mellem Debussys musik og den impressionistiske malerkunst hos bl.a. Claude Monet er nærliggende. Debussys sløring af musikkens metriske og rytmiske elementer og hans fremhævelse af det klanglige har meget tilfælles med sløringen af linjer og konturer i det impressionistiske maleri til fordel for dets farve- og lysvirkninger. Også tidens litterære symbolisme øvede indflydelse på Debussy. Adskillige af Debussys mange sange er komponeret til tekster af symbolisterne Verlaine og Mallarmé.

Maurice Ravels klavertrio i a-mol begyndte han at arbejde på i foråret 1944, få måneder før 1. verdenskrig.

Den franske komponist Ravel betragtes ofte som en klassicistisk, lidt blegere efterfølger af Debussys impressionisme. Musikforskeren Jens Brincker har udtrykt, at man måske yder hans musik større retfærdighed ved at se den som en personlig og tidlig udgave af den neoklassiske tendens, der blev fremherskende i årene omkring samt årene efter 1. verdenskrig.

I klavertrioen hører man den baskiske folkemusik fra komponistens hjemegn i Pyrenæerne, som han ofte besøgte under værkets udarbejdelse.

Den er tilegnet Ravels fremragende kontrapunktlærer ved pariserkonservatoriet: André Gedalge .

De 4 satser er: *Modéré*, *Pantoum (Assez vif)*, *Passacaille (Tres large)* og *Final (Animé)*.

Pause

Aftenens sidste værk er Olivier Messiaens "Kvartet til tidens ende". I dette værk fornyede han den vesteuropæiske musik ved at opfinde nye skalaer, rytmer og harmonier. Som professor ved Pariserkonservatoriet fik han afgørende betydning for flere generationer af det tyvende århundredes komponister.

"Kvartet til tidens ende" er komponeret mens Messiaen var tysk krigsfange i ca. et år. En tysk officer skaffede ham nodepapir, og sammen med tre andre krigsfanger opførte Messiaen kvartetten i januar 1941 i fangelejren Stalag VIII A for et stort antal fanger. Koncerten fandt sted i en hytte, der fungerede som lejrens teater. Til trods for de ugunstige forhold efterlader uopførelsen et dybt indtryk; Messiaen berettede senere: "Aldrig blev jeg mødt med så megen opmærksomhed og forståelse".

Kvartetten anses for et hovedværk i det 20. århundrede.

Messiaen placerer læren om rytmen i første række, og han anvender en rytmisk udvidelses- og indsnævrings-praksis. Messiaen har særlige tonale principper. F.eks. regner han med syv tonearter: heltoneskala, der er en skala, hvor en heltone efterfølges af to halvtoner, og 4 skalaer, hvori der indgår forskellig opdeling af den forstørrede kvart.

Den usædvanlige besætning forklares ved tilstedeværelsen af de musikere, som var i fangelejren: En klarinettist, en violinist, en cellist samt en pianist, som ved uopførelsen var Messiaen selv. Ikke alle instrumenter var med i alle satser. I 3. sats kun klarinet, i 4. sats ingen klaverstemme, i 5. sats musiserer klaver og cello og endelig i sidste sats klaver og violin. I værket kombineres det rytmiske element med harmoniske eksperimenter, som var inspireret af kirketonearter og indiske skalaer samt med inddragelse af fuglestemmer som melodiske motiver.

Disse kompositionstekniske fornyelser fortsatte Messiaen med i årene efter krigsfangenskab. Hans harmonik kombinerer således tonale og atonale egenskaber.

Eva Kullberg

aarhus musikforening

Marianna Shirinyan
Alexander Sitkovetsky
Mathias Kjøller
Andreas Brantelid

Kære publikum. Sluk venligst for lyden på din telefon. Desuden beder vi om, at man venter med at tjekke henvendelser på telefonen ... til efter koncerten. Tak!

Musikhuset Aarhus

Lille sal Lørdag den 23. november 2024 kl. 15